

A VIII. országos szakköri vetélkedő feladatai

Ma már csak egy kellemes nyári emlék a győri országos verseny. A feladatlapokat, kérdéseket, elemzési mintákat olyan sikeresnek minősítette sok szakkörvezető, hogy a maradék készlet szinte kézből elfogyott. A verseny szervezőbizottsága ezt az érdeklődést úgy értékelte, hogy a lefutott kérdésanyagot a szakkörök jól tudnák hasznosítani foglalkozási vázlatként, verseny előkészítéséhez vagy az Uránia-vizsga alapozásához. A kérdések nagyobb csoportja szorosan csatlakozik az utóbbihoz.

A rendezvényt sorozat díszelnöke dr. Kulin György volt. A zsűri: Ponori Thewrewk Aurél (elnök), Gellért András, Szijjártó Lajos és Tátrai Béla. A két játékvezető: Dévai Antal (ifjúsági korosztály), dr. Vértés Ernő (úttörő korosztály). A verseny az ifjúsági és az úttörő kategóriában külön zajlott. A kérdésekre az olvasó könnyen megtalálhatja a választ a bőséges szakirodalomból, ezért mi nem egzakt válaszadással zárjuk a versenyfordulókat, hanem kiemelünk ügyes és intelligens teljesítményeket.

Augusztus 21-én délután zajlott az első forduló, mely négy részből állt:

1. TOTÓ

A versenyzők sokszorosított feladatlapot és válaszlapot kaptak. A 13 helyes válasz 13 pontot ért.

2. DIA-FELISMERÉS

Az előkészített diaképek rövid bemutatáskor a versenyző a válaszlapra felírta, hogy szerinte mit ábrázol a kép. Az elégtelen sötétítés miatt a diákhoz némi értelmetlen szöveget kellett nyújtani. Tíz helyes válasz: tíz pont.

3. ELMÉLETI ÉS ALKALMAZÁSI FELADATOK

Minden csapat egy négy kérdésből álló sorozatot kapott. A négyből egyet-egyét választottak a csapattagok érdeklődésüknek és felkészültségüknek megfelelően, és azt egyedül dolgozták ki. 1-1 versenyző max. 15 pontot kaphatott.

4. MAGNITÚDÓ MÉRÉSI GYAKORLAT

Az ismert feladat szerint egy égboltszektor negatív fényképéről kellett meghatározni - jól választott és indokolt eljárással - a kijelölt csillag magnitúdóját. Az égboltrészlet az R Cen-t és környezetét ábrázolta. 11 darab "etalon" magnitúdó állt rendelkezésre. A legnagyobb "csillagfolt" 3,9 mm átmérőjű volt, ehhez $5^m,4$ tartozott. A feladat szerinti R Cen 1,3 mm-es átmérőjéhez kb. $9^m,7$ -t lehetett mérni. A feladatot minden ifjúsági csapat megoldotta. Különösen elmélyült mérést produkált a debreceni "Magnitúdó" és a székesfehérvári csillagász kör. Mindkét csapat biztos tudással alkalmazta a lineáris regressziót.

A verseny második fordulója 22-én a következő módon alakult:

1. TOTÓ

Minden helyes válasz 1 pontot ért.

2. TÍZ KÉRDÉS

A felhasználható idő 40 perc volt, az alappontszám 20. A lényeges többletteljesítményt, átfogó tájékozottságot, a zsűri plusz pontszámmal jutalmazta.

Már az első kérdés izgalmat váltott ki. Néhány versenyző a meg nem erősített szórvány észleléseket és a következtetésekre alapuló irodalmi utalásokat, továbbá a már megkövesedett lávafolyamokat is becsempészte, pluszpont reményében. A 2. kérdésre a Földre csapódott holdanyagot (tektitek) – mint múltbeli katasztrófák emlékét – csak kevesen említették. A 7. kérdésre kapott válaszokban a nagyvonalú biztonság és a kicsinyes tudatlanság "jól megfért" egymás mellett, még azonos csapatban is. A 8. kérdés válaszaiban túlnyomó volt a tükör leképezésével kapcsolatos alkalmazás, és csak szórványos a változócsillagok pillanatnyi magnitúdójának becsülésében betöltött igen fontos szerep ismerete. A rádiótávcsővel kapcsolatos ismeretek (9. kérdés) igen nagy szórást mutatnak! Elhanyagolt szakköri területnek látszik – természetesen kivételek is vannak.

3. IDÉZET FELISMERÉS, KIEGÉSZÍTÉS

A feladat izgalmas és újszerű volt. Minden ifjúsági csapat ugyanazt a kérdést kapta, bár ezt a versenyzők nem tudták. A szövegkiegészítés egyértelműségi-logikai kényszert hordozott magában; a sikeres munka feltétele volt néhány alapvető tény alkalmazásra kész ismerete. Az összefüggően helyes pótlások (áthúzások) 1-1 pontot értek, összesen 10-et. A gondolkodási idő 10 perc volt, a csapat tagjai – mások zavarása nélkül – együtt tanakodhattak a furcsa rejtvényen.

Ugyanezen a napon (22-én) este 9 óra körül már megtörténtek az előkészületek a távcsöves vetélkedőre. Ez volt a 3. forduló. Vezette: Mátis András és Papp János. A szakkörvezetők is meglepődtek, hogy bizonyos Messier-objektumok a korábbiaknál nagyobb szerepet kaptak. Ez a tény újból felhívja a figyelmet az igen szép kiállítású Messier-albumra (valamint a rendszeres távcsöves munkára! – a szerk.)

A 3. forduló csapatverseny volt, a csapatok pontjait a szervezőbizottság átszámítással hozzáadta a korábbi egyéni pontszámokhoz, így – időnyeréssel – az egyéni verseny már el is dőlt. Az ifjúsági kategóriában a szereshető alappontszám (tehát jutalompontok nélkül) összesen 80 volt, az egyéni győztes debreceni Gombos Attila 68 pontot szerzett (85%). A legkisebb teljesítmény 20 pont (25%). A Planetárium csapatából három személy legalább 60 pontot ért el. Az úttörő kategóriában a maximális alappontszám 66 volt, itt az 1. és a 2. helyen holtverseny alakult ki, ami csak másnap dőlt el, a csapatversennyel együtt.

Augusztus 23-án délelőtt az úttörő korosztály egyéni döntőjével kezdtünk. A két versenyző 3 kérdésre licitálhatott. Bugya István 2 kérdést "vásárolt meg", és mindkét válasza sikeres volt. Ezekkel – és összesen 59

ponttal - első lett (Perseida, Debrecen), Miklós György pedig 58 ponttal a második (Uránia Trió). Miklós György azonnal gratulált Bugya Istvánnak. Mindkét teljesítmény 90% körüli. Az úttörőknél a leggyengébb teljesítmény 90% körüli. Az úttörőknél a leggyengébb egyéni pontszám 14 (21%).

A csapatverseny 4. fordulója alapján alakult ki a döntő mezőnye. Nem láttuk akadályát annak, hogy a két korosztály egymás mellett szerepeljen. Az öt úttörő és öt ifjúsági csapat kapitánya kérdést és sorszámot húzott. A választ a csapat közösen dolgozhatta ki, egy személy pedig a húzott sorszám sorrendjében 5 perces kiselőadást tartott a tárgyról. A zsűri azonnal tanácskozott és értékelt (0-10 pont). Az úttörő korosztályban gyorsan eldőlt a verseny: a csapatok között elég nagy pontkülönbségek voltak a megnyugtató lezáráshoz. Első lett az Uránia Trió, második a debreceni Perseida, harmadik-ne-gyedik holtversenyben, egyező pontszámmal az Uránia II. szakkör és a szombathelyi MMIK csillagász köre.

Bonyolultabb helyzet adódott az ifjúsági kategóriában. Itt a 4. forduló után az 1. és a 3. csapat között összesítettben mindössze 10 pont különbség volt, ezért az első 3 csapat számára külön döntőt szerveztünk. Esélyegyenlítés céljából a döntő feladatára magas pontszámot ajánlottunk meg (max. 20 pont). Nagy meglepetésre mindhárom csapat teljes értékű választ adott, elérte a maximális pontszámot - így a 4. forduló utáni állapot gyakorlatilag nem változott. Szoros versenyben első lett a Planetárium csapata (összesítve 207 p.), második a Révai Gimnázium szakköre (202 p.), harmadik a debreceni Magnitúdó (196 p.). A szegedi Alcor csupán 1 pont különbséggel szorult a 4. helyre... A felsorolt négy csapat lényegében egyenlő teljesítményt nyújtott. Közöttük csak a pillanatnyi forma, az idegállapot és itt-ott a szerencse döntött. A négy csapat nyolc legalább 70%-os teljesítményű versenyzőt vonultatott fel!

A zsűri mindvégig a helyzet magaslatán állt, jószándéka és a tisztességes teljesítmény elismerése vitathatatlan volt. Az ünnepélyes eredményhirdetésen a győztesek és a helyezettek sugárzó arccal vették át az ajándékokat és az okleveleket. A rendezőbizottság több hónapos munkája legszebb jutalmát kapta ebben a boldog órában. Mindezt morálisan megerősítette Ponori Thewrewk Aurél, aki zárszavában kijelentette:

"A győri Országos Szakköri Vetélkedő az eddigi nyolc közül az egyik legsikeresebb volt, de az is lehet, hogy a legjobb!"

A négynapos rendezvénysorozaton a versenyek mellett sok más is "terítékre került". Állandó párhuzamos program volt a szakkörvezetői tanácskozás. Ez a fontos esemény nem csupán egy újabb cikket érdemelne, de felvetéseit, tanulságait magasabb fórumokra is el kell juttatni, tovább kell vitatni, megkeresni a megoldásokat.

A főprogramban négy szakmai előadás hangzott el, volt két "fórum", egy nagyobb kirándulás Pannonhalmára és egy győri városnéző séta. Zárás előtt megkérdeztünk egy kisdíákot, hogy jól érezte-e magát Győrben: "A kaja jó volt, mindig megkérdezték, hogy akarok-e repetát...". Nos, ez sem utolsó: táplálni kell a testet, hogy el ne szálljon a lélek!

KALLÓS KÁROLY